

ΑΕΙ:Η παραπλανητική ρητορεία της μεταρρύθμισης

ΝΙΚΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ, Καθηγητή Νομικής ΑΠΘ/Κοσμήτορα

Τα βασικά επιχειρήματα, ακαδημαϊκής ή συνταγματικής υφής, κατά της προωθούμενης μεταρρύθμισης του ελληνικού πανεπιστημίου έχουν ήδη εκτεθεί στον τύπο (βλ. π.χ. την προηγούμενη Κυριακή τα τεκμηριωμένα άρθρα των Κ. Τσουκαλά, Πρ. Παυλόπουλου, Κ. Ρέμελη και Μ. Τιβέριου).

Η επικοινωνιακή διάσταση και οι τεχνικές οπωσδήποτε έχουν δευτερεύουσα σημασία από ουσιαστική άποψη, κάποτε όμως γίνονται αποτελεσματικότερες από την επιχειρηματολογία. Παράδειγμα, η καταϊγιστική και ουργουελικά διατυπωμένη ρητορεία που συνοδεύει σταθερά την προώθηση του νομοσχεδίου. Παραθέτω τα κύρια συνθήματά της, αντιπαραβάλλοντας κοινώς γνωστά δεδομένα και αναπόφευκτους συλλογισμούς.

1. «Το υπάρχον ελληνικό πανεπιστήμιο ομολογουμένως έκλεισε τον κύκλο του». Ο αφορισμός συμπληρώνεται με κρίσεις περί ανταγωνιστικής ανεπάρκειας των πτυχίων.

Δεν πρέπει, κατ'αρχάς, να προσπεραστεί ασχολίαστο το πνεύμα «πανεπιστημιοκάθαρσης» που χαρακτηρίζει τον ισοπεδωτικό λόγο. Κοντά δύο αιώνες πνευματικής παραγωγής, καθώς και η μελέτη και ο μόχθος των συγχρόνων, ωθούνται στο χρονοντούλαπο της ιστορίας. Οι γονείς, που συρρέουν κατά εκατοντάδες στις ορκωμοσίες των αποφοιτούντων, ας μη δακρύζουν από υπερηφάνεια. Τα παιδιά τους απέκτησαν ένα πτυχίο χωρίς αντίκρισμα.

Απέναντι στο ιδεολόγημα, τώρα, η εμπειρία. Οι πτυχιούχοι ελληνικών πανεπιστημίων που συνεχίζουν έξω τις σπουδές τους (όχι μόνον οι άριστοι) διακρίνονται. Εκτός από την κοινή εμπειρία, το επιβεβαιώνει μια πληθώρα από επίσημες καταγραφές. Π.χ. οι έλληνες νομικοί-υπότροφοι του γερμανικού ιδρύματος Χούμπολτ είναι κατά ποσοστό περισσότεροι από τους αντίστοιχους οποιασδήποτε άλλης ευρωπαϊκής χώρας. Η ομάδα του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης που λαμβάνει μέρος ετησίως στους παγκόσμιους διαγωνισμούς εικονικής δίκης καταλαμβάνει μια από τις τρεις πρώτες θέσεις. Ανάλογες διακρίσεις παράγουν τα περισσότερα πανεπιστημιακά μας τμήματα.

2. «Αυτό που χρειαζόμαστε είναι ένα λιτό νομοθέτημα για το πανεπιστήμιο».

Τι αποκτούμε; Ένα νόμο 81 άρθρων και 125 σελίδων που βρίθουν από λεπτομερείς ρυθμίσεις. Η μόνη του «λιτότητα»: αφήνει χωρίς όρια και εχέγγυα, στην παντοδυναμία των άνωθεν διοικούντων, εκείνες ακριβώς τις εκπαιδευτικές λειτουργίες που θα έπρεπε να είναι οριοθετημένες, ως προς τη διαδικασία της διαμόρφωσής τους, από τη συντεταγμένη πολιτεία: προγράμματα και διάρκεια σπουδών, αντικείμενα πτυχίου, κριτήρια εκλογής καθηγητών, κ.ά.

3. «Το νομοσχέδιο καταπολεμά τον κομματισμό και προάγει την αξιοκρατία».

Ως τώρα, με την αυτοδιοίκηση, τα μέλη των συλλογικών οργάνων εκλέγονται από συναδέλφους τους που μπορούν να γνωρίζουν προσωπικά τις ικανότητές τους. Οι καθηγητές π.χ. του Φυσικού εκλέγουν τον πρόεδρό τους και τον εντάσσουν έτσι στη Σύγκλητο.

Με τη μεταρρύθμιση, δύομισι χιλιάδες διδάσκοντες του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, για παράδειγμα, θα κληθούν να εκλέξουν για το παντοδύναμο Συμβούλιο Διοίκησης 7 (επτά) συναδέλφους τους, οι οποίοι μάλιστα σαν ντόμινο θα επιπέσουν στον ορισμό των άλλων διοικούντων. Πώς όμως να γνωρίζει ένας καθηγητής της Νομικής τον συνάδελφό του της Γεωπονικής που εμφανίζεται ως υποψήφιος σε ένα ενιαίο για όλο το πανεπιστήμιο

ψηφοδέλτιο; Καθώς η προσωπική γνώση θα λείπει, θα ενισχυθούν οι κομματικές «ενημερώσεις» και επιρροές.

4. «Οι πανεπιστημιακοί που αντιδρούν ενδιαφέρονται μόνο για την εξουσία και τη διοίκηση».

Η πραγματικότητα: κατ' αρχήν, οι αντιρρήσεις αφορούν πλείστα θέματα. Οσοι όμως έχουν και ελάχιστη έστω γνώση των πανεπιστημιακών πραγμάτων, γνωρίζουν ότι τα συλλογικά όργανα στο πανεπιστήμιο (π.χ. Σύγκλητος, Κοσμητεία, συνελεύσεις τμήματος, τομέας) δεν έχουν ως έργο μόνο τη διοίκηση. Λειτουργούν ως πλαίσια επιστημονικού διαλόγου και ως παραγωγοί του ίδιου του ακαδημαϊκού έργου: προσδιορίζουν μαθήματα και διδάσκοντες, πτυχία και ειδικότητες, προωθούν την έρευνα, καθορίζουν επιστημονικές δραστηριότητες. Το νομοσχέδιο, επομένως, δεν αναιρεί απλώς την αυτοδιοίκηση των πανεπιστημίων. Πλήττει καθοριστικά τη διαδικασία παραγωγής και μετάδοσης της γνώσης.

5. «Οι αντιδρώντες χαρακτηρίζονται από έναν αρνητισμό, ζητώντας την απόσυρση του νομοσχεδίου αντί να συζητούν βελτιώσεις».

Τα συλλογικά όργανα του πανεπιστημίου στηρίζουν, όπως προαναφέρθηκε, τις βασικές του λειτουργίες. Επιπλέον, το δημόσιο υπόβαθρο της έρευνας αποτελεί τον θεμελιακό όρο μιας στοιχειώδους αυτοτέλειας κατά τη στοχοθεσία της. Αν όμως τα θεμέλια και τα δομικά στοιχεία ενός οικοδομήματος είναι σαθρά, τότε οι συζητήσεις για διαρρυθμίσεις στους ορόφους του είναι μάταιες. Με δύο λόγια, εντέλει: η άρνηση του κλονισμού του ελληνικού πανεπιστημίου δεν αποκρούει την ιδέα των αλλαγών γενικά, αλλά εκείνη την αλλαγή που υπονομεύει τα θεμέλιά του.

Κοριακάτικη Ελευθεροτυπία, 31 Ιουλίου 2011